

МАТЕРІАЛИ

УДК 78.442; 78.71

DOI 10.32782/2224-0926-2024-3-4-50-51-18

*Кияновська Любов Олександрівна
доктор мистецтвознавства, професор,
професор кафедри історії музики ЛНМА
імені М. В. Лисенка
<https://orcid.org/0000-0002-0117-5078>*

**ЖИТТЄТВОРЧІ ПОСТАСІ ІГОРЯ ПИЛАТЮКА
(ЮВІЛЕЙНИЙ ЕСЕЙ ДО 70-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)**

Діяльність Ігоря Михайловича Пилатюка – скрипаля, педагога, диригента, громадського діяча, особи, загалом вельми помітної в культурно-мистецькому просторі України і за її межами, багаторічного ректора Львівської національної музичної академії ім. М.В. Лисенка, народного артиста України, дійсного члена, академіка Національної академії мистецтв України, професора, почесного доктора Університету м. Вейфанг провінції Шаньдун та Університету м. Люочен (Китай), відзначеного численними національними і зарубіжними нагородами, серед них особливо цінними для самого ювіляра християнськими відзнаками: грамотою Папи Римського, грамотою Владика Гузара, Орденом Св. Володимира, Орденом Св. Миколая, та не менш численними «світськими» відзнаками – неодноразово була у фокусі уваги і самих музикантів, і журналістів. Професійні та творчі успіхи, різні аспекти концертної, педагогічної, організаційної активності Ігоря Пилатюка не раз висвітлювалися у статтях та інтерв'ю у газетах і часописах, окремих матеріалах у наукових томах та спеціальній колективній монографії¹. Звісно, що й у ювілейній статті не обійтись без повторення того, що вже було оприлюднено і сказано у попередніх публікаціях, підсумовуючи великий успішний шлях музиканта та керівника.

Адже писати про нього по-новому – вельми непросте завдання, проте у ювілейний рік, коли традиційно підсумовуються важливі досягнення життєвого шляху яскравої діяльної особистості, варто знайти ті особливі категорії, якими можна розкрити секрети її успіху.

¹ Звукоряд життя Ігоря Пилатюка / автор-упоряд., передне слово Т. Молчанова. Львів : Українська національна академія друкарства, 2014.

Перші вершини

Довго міркуючи над усіма «за» і «проти» таких категорій, зупинилася, врешті, на вельми доречній, на мою думку, категорії «життєтворчості». В останні десятиріччя це філософсько-етичне поняття, спрямоване на пояснення екзистенційних закономірностей розвитку кожного індивідуума, набуло великої і цілком виправданої популярності.

Адже у різних моделях стосунків «людина – суспільство» життєтворчість тлумачиться гуманістичною наукою як найвищий рівень реалізації особистісного потенціалу, у її здійсненні долає перешкоди і максимально використовує переваги, однак при цьому критично оцінює свій поріг можливостей і уникає тих сфер діяльності (*як би привабливо вони не виглядали*), які не є для нього пріоритетними.

Наведу лише два визначення життєтворчості, які стисло окреслюють її сенс.

Перше окреслює загальний сенс цього

явища: «Життєтворчість особистості у всезагальному сенсі може розглядатися як проєкування та здійснення особистістю власного життєвого шляху»².

Друге визначення більш об'ємне й охоплює різні грані здійснення «життєвого проєкту» особистістю, яка свідомо ставить собі цілі і знає, як їх досягати. «Життєтворчість – це вищий прояв сутнісних сил, життєвого та творчого потенціалу особистості; духовно-практична діяльність людини, спрямована на свідоме, самостійне й творче визначення (просектування) та здійснення власного життя як індивідуально-особистісного життєвого проєкту. Життєтворчість передбачає свідоме й цілеспрямоване ставлення до головних вузлових життєвих проблем, характерних для кожного етапу життєвого шляху особистості»³. Таким чином, сформульована категорія життєтворчості здатна аргументовано пояснити, чому одна людина може подолати великі труднощі і виклики долі та досягнути свою мету, а інша за набагато сприятливіших обставин – ні.

Для подальшого з'ясування засад життєтворчості Ігоря Пилатюка коротко нагадаємо етапи його становлення і розвитку професійної кар'єри. Він із дитинства в родинному оточенні успадкував непереможну любов до музики і ніколи не сумнівався, що вона й тільки вона – його єдина «сродна праця». Музичну освіту починав у Буцацькій музичній школі, продовжив у Тернопільському музичному училищі в класі скрипки Олександра Татарінцева, а потім перейшов на найвищий рівень студій до Львівської державної консерваторії ім. М.В. Лисенка, яку закінчив у 1978 р. у професора Богдана

² Богданова Н. Культура життєтворчості особистості. Філософсько-світоглядний аналіз : наукове видання. Київ : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. С. 12.

³ Мурашкіна О.В. Модель школи життєвої компетентності. *Моделі компетентного випускника 12-річної школи: сутність, пріоритети, пошук відповідей на виклики XXI століття*. Київ ; Донецьк : Акад. пед. наук України, Ін-т педагогіки АПН України, 2007. Т. 1. С. 395.

Каськіва. Після закінчення навчання п'ятнадцять років працював викладачем Івано-Франківського музичного училища, де молодий фахівець одразу проявив непересічні педагогічні та організаторські здібності. Великою популярністю в Україні, республіках колишнього Союзу – від Казахстану до Сибіру, багатьох країнах Європи користувався заснований ним камерний оркестр. Ігор Михайлович згадував, що іноді протягом року вони давали до 180 концертів. За організацію і керівництво оркестром він отримав у 1993 р. звання заслуженого артиста України.

Якщо ж урахувати, що крім концертної, він уда-ло проводив педагогічну діяльність і швидко зажив слави одного з найкращих у місті викладачів-скрипалів, то немає ніякого дива, що видатний український скрипаль Богодар Которович запросив його до Києва займатися зі студентами його класу на час тривалого від'їзду за контрактом до Австралії. Так І. Пилатюк у 1993 р. опинився в Києві, де став доцентом кафедри скрипки.

Педагогічні та організаційні успіхи принесли йому в 1999 р. звання народного артиста України. Маючи за плечима достойний послужний список, він подав документи на конкурс на заміщення вакантної посади ректора Львівського вищого музичного інституту ім. М. Лисенка (так тоді називалася колишня консерваторія та майбутня академія) і був призначений Міністерством культури і мистецтва України на цю посаду в грудні 1999 р.

Оглядаючись на етапи його професійного і особистісного формування, належить підкреслити, що Ігор Пилатюк досягнув навіть не одну мету своєї життєтворчості, а декілька, і кожна з них вимагала величезної праці й самопосягати. До того ж ці досягнення важливі не лише для нього самого, але залишають глибокий слід в українській культурі і музичній педагогіці. Тож слушно говорити про кілька життєтворчих іпостасей, фундаментальних «життєвих проєктів», які йому успішно вдалося здійснити.

Проте ювілейна розповідь про життєтворчість Ігоря Пилатюка була би неповна, якщо поминути ще один надто важливий чинник у його починаннях: родину, а передусім – дружину Олену. Не знаю, хто перший створив геніальний афоризм: «За кожним успішним чоловіком стоїть мудра, любляча жінка», але його слушність підтверджена мільйонами прикладів. Щодо ювіляра ця істина беззаперечна: у всіх життєвих перипетіях упродовж понад сорока років поруч з Ігорем Пилатюком незмінно йде Олена: сама серйозний музикант і педагог, вона вірить у свого чоловіка всім серцем і, прекрасно розуміючи специфіку творчої професії, завжди є його щирим радником. Виховання відомих концертуючих скрипалів Анастасії і Назарія – їх спільне велике досягнення. Це ще одна чи не найважливіша життєтворча іпостась І. Пилатюка, але її довелося би ділити на двох і написати про це зовсім окремий есей. Однак у цьому тексті неможливо поминути рефлексію самого ювіляра про роль родини у його особистісному становленні. Дозволю собі процитувати його слова у автентичній авторській версії:

Олена Пилатюк

Портрет родини (художник О. Мігунов)

«Олена. Так, без неї не було би і мене таким, яким я є. Я – людина зі своїми сильними і слабкими якостями, з перемогами і поразками, досягненнями і втратами. Олена мене «ліпила», створювала, плакала і раділа разом зі мною. Але я давно постановив собі, що не виправдаю себе ніколи, якщо моя дружина себе не реалізує, не стане ОСОБИ-СТІСТЮ. Стала. Вона заслужена діячка мистецтв України, затверджена професорка, дуже успішна педагогиня, яка виховала багатьох лауреатів міжнародних конкурсів і, що найнайважливіше, – прекрасна мама, бабуся і красуня, моя Дружина! Син Назарій – моя гордість! Заслужений артист України, член-кореспондент НАМУ, професор кафедри скрипки».

Іпостась перша – педагогічна

Якщо педагог-музикант упродовж років своєї праці виховав трьох-чотирьох знаних виконавців, концертуючих артистів, лауреатів престижних конкурсів, то він уже належить до метрів своєї професії. Адже відомо, що яким би яскравим не був уроджений талант юного музиканта, тільки під чуйним керівництвом педагога, здатного зрозуміти і розвинути його неповторну індивідуальність, він зможе піднятися на вершину виконавської творчості.

А якщо педагог Ігор Пилатюк виховав понад тридцять лауреатів міжнародних конкурсів? Серед них, передусім, варто згадати тих, які постійно виступають на українських і світових сценах, уже самі утвердились як поважні професори провідних музичних

академій: Олександр Семчук, Богдана Півненко, Анастасія Пилатюк, Василь Заціха, Марія Ткачик, Марія Стрільбицька, Іванна Гусар, Федеріко Касік, Назарій Пилатюк, Оксана Гаргай, Марта Бура, Анна Бура, Святослава Семчук та багато інших. У цьому разі можна говорити про педагогічний феномен і про вищий левел реалізації життєтворчої мети. Як йому це вдалося?

Одним з основних секретів феноменального педагогічного успіху І. Пилатюка є вміння розпізнати природу здібностей кожного зі своїх студентів і те, як ці здібності координуються з їхньою індивідуальною психоемоційною сутністю. Адже талант – дуже делікатна і крихка субстанція, всупереч поширеному переконанню, що «справжній талант завжди проб'ється сам». Нічого подібного! Талант треба плекати з великою любов'ю, довго і дбайливо, як рідкісну квітку, оберігаючи від морозу та вітрів. І саме цією надважливою рисою педагога наділений І. Пилатюк, завдяки якій кожен/кожна з його вихованців володіє власною неповторною манерою інтерпретації: потужною, сповненою яскравих контрастів Богдани Півненко, класично глибокою, вдумливою Олександра Семчука, заворожуюче експресивною Анастасії Пилатюк, елегантно раціональною Федеріко Касіка, шармово вишуканою Назарія Пилатюка, фантазійно віртуозною Василя Заціхи... Та, зрештою, про кожного з випускників професора можна писати не тільки

У родинному колі

наукові розвідки чи рецензії з концертів, а поезії чи новели, настільки промовистий зміст містять їх виконання.

Однак існують і певні загальні педагогічні засади І. Пилатюка, про які вже неодноразово писалося, тож доцільно навести цитату з однієї давнішої публікації:

«У педагогічній манері Ігоря Пилатюка природно поєднуються три найважливіші складники кожного справжнього педагога: вдумливе прецизійне засвоєння технічних засад скрипкової гри, розуміння художньо-стильової сутності виконуваного твору, виховання свідомості національної місії митця. В останньому напрямі він працює особливо наполегливо, постійно націлює своїх вихованців на виконання української музики та включення її в концертні програми під час гастролей країнами Європи та Америки.

Ще одна дуже важлива настанова Пилатюка-педагога: відкритість до різних форм мистецької діяльності. Його учні постійно випробовують себе в дуже різних іпостасях і площинах виконавської творчості: у камерному ансамблі і в оркестрах, у яких часто виступають як солісти, у своєрідних популярних «дайджестах академічної музики», що збирають повні зали і приваблюють найширшу і зовсім непрофесійну публіку, у монографічних програмах, які представляють творчість однієї епохи з різних позицій»⁴.

Отже, життєтворча іпостась педагога реалізована Ігорем Пилатюком настільки потужно, що, здавалося б, немає сил і часу, щоб присвячуватись іншим заняттям. Однак насправді не менше результатів удалось йому досягнути в іншій життєтворчій меті.

Іпостась друга – керівна

Цьогоріч минає ще один персональний ювілей Ігоря Пилатюка – чверть століття на посаді ректора Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка – Львівської державної музичної академії ім. М. Лисенка – Львівської національної музичної академії ім. М. Лисенка. За двадцять п'ять років людина так чи інакше мусить проявити себе на керівній посаді. Ба більше, жодна інша посада так яскраво не виявляє сильні і слабкі боки натури, як та, котра пов'язана з більшими правами і більшою відповідальністю. Навіть у біблійній притчі «мідні труби» – символ слави і влади – йдуть після випробування «вогнем» і «водою». Тож людина, яка зважується на цей крок, повинна бути повністю свідомою того, що її чекає у цій складній життєвій ролі. Адже будь-яке керівництво численним, до того ж творчим колективом нагадує завдання капітана у далекому плаванні, де доводиться зважити всі підводні течії, шторми і штилі, успішно провести свій корабель за всіх погодних умов.

У цьому сенсі Ігореві Пилатюку було спокійніше і надійніше, бо колектив, у який він повернувся після тривалих життєвих мандрів, не був для нього зовсім terra incognita. Адже це була його рідна консерваторія, у якій він навчався і яка завжди залишалася для нього найважливішим осередком мистецтва. В одному зі своїх інтерв'ю ювіляр так згадує про обставини свого повернення до Львова:

«Загалом, вважаю, мені дуже пощастило, що я вихований у питомому галицькому середовищі: спочатку Бучацька музична школа, потім Тернопільське музучилище, а потім Львівська консерваторія сформували мене як особистість і як музиканта, тому я ніколи не почувався в ньому чужинцем, якому треба довго розбиратися, щоби зрозуміти, чим дихає, чим живе цей навчальний заклад. Після викладацької роботи в Києві я просто

⁴ Кияновська Л., Мазепа Т., Пилатюк І. Львівська національна музична академія : монографія. Львів : ЛНМА ім. М. Лисенка, 2018. URL: Історія Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка в музичних формах – Львівська Національна Музична Академія імені М. В. Лисенка (lnma.edu.ua) (дата звернення: 05.07.2024).

повернувся до себе додому, в рідні стіни, до рідних людей, на посаду, і вони мене зігрівали й підтримували в моїх починаннях».

Значні досягнення, здобуті за ці роки, торкаються різних сфер життя найстарішого в Україні музичного вишу, усі ж разом репрезентують подиву гідну еволюцію творчо-освітнього процесу Львівської національної музичної академії ім. М.В. Лисенка.

Найважливіший напрям будь-якого університету чи академії – навчальний, виховання фахівців найвищого рівня, здатних вчасно й якісно відгукуватися на виклики сучасності. Від керівника залежить, наскільки гнучко нові напрями і спеціальності впроваджуватимуться в освітній процес, чи буде він прислухатися до потреб студентів, урахувати інноваційні ідеї педагогів і заохочувати їх до цього. Від керівника залежить також, чи зможе він підтримати і забезпечити суттєві наукові й творчі звершення, які репрезентують *urbī et orbī* – місту і

світові – скарбницю національної та світової музичної культури і свідчать про високий професійний рівень педагогів і студентів. І, звісно, для здійснення всіх амбітних планів необхідні добра матеріальна база, утримання в належному стані приміщень, оновлення фонду інструментів і необхідної техніки, вчасна оплата праці та преміювання колективу, відповідальність за яку також лягає насамперед на ректора. Про те, що цей надскладний квест очільнику ЛНМА ім. М. Лисенка вдалося вирішити дуже успішно, свідчать численні імпонуючі факти. Беззаперечні успіхи ректора на цій ниві ще раз підтверджують неспростовну істину: для того щоб успішно очолювати мистецький вищий навчальний заклад і досягати значних успіхів, керівник повинен сам бути серйозним професіоналом і творчо реалізованою особистістю, грамотним музикантом, який «зсередини» розуміє процес формування музикантів – фахівців високого рівня.

Варто уважніше придивитися до непростого, але продуманого і послідовно реалізованого шляху розвитку Львівської музичної академії ім. М. Лисенка в XXI ст. Перші роки керівництва Ігоря Пилатюка були спрямовані на піднесення наукового рівня академії, реалізації актуальних творчих завдань, систематизацію навчального процесу, покращення матеріально-технічної бази. Ці розмаїті цілі були настільки успішно реалізовані, що в 2007 р. Львівська державна музична академія імені М.В. Лисенка отримала статус Національної. Але цей високий статус одразу поставив перед колективом та його керівником ще вищу освітню і творчу планку. Адже Національна – та, яка не лише враховує потреби нації, а й уміє їх передбачити і йти на крок попереду. І колектив Львівської музичної академії зробив усе, щоби позиція «національної» підтверджувалася важливими мистецькими досягненнями в державі й у всьому світі.

Тож І. Пилатюк спрямував усі зусилля на реалізацію амбітних професійних завдань, які зумовлювалися чутливим відгуком на духовні потреби сучасної української нації: на постійне оновлення форм і видів навчально-методичної та творчої діяльності,

У Верховній Раді України

За диригентським пультом

на щонайактивнішу участь у культурно-мистецькому житті Львова і всієї України, на осягнення позиції «рівної серед рівних» у європейському музично-академічному співтоваристві. Невипадково в Академії з'явилися нові творчі колективи, відповідні до духу часу, такі як Ансамбль барокової музики, Біг-бенд при кафедрі джазу та популярної музики, а створені раніше розвиваються дуже плідно.

Можна лише подивуватись, як швидко й якісно відгукується науково-творча спільнота академії на виклики сучасності. Відновлювалася свобода релігії в Україні – в академії відкрили кафедру медієвістики та музичної україністики, при якій готують регентів церковних хорів; спалахнув інтерес до давньої музики – ініціювали напрям виконавства на старовинних інструментах і відновили клас органу; час диктує потребу у технічному оновленні – почала діяти найсучасніша в Україні експериментально-освітня студія електроакустичної музики завдяки співпраці ЛНМА ім. М.В. Лисенка з Факультетом мистецтв Університету Тромсьо (Норвегія), ввели курс електронної та комп'ютерної музики; виникла потреба створити фундаментальну освітню базу української розважальної культури – відкрито кафедру естрадної та джазової музики, а Біг-бенд об'їздив із концертами всю Україну, виступав перед бійцями в зоні АТО; світ об'єднується у сфері науки й освіти – підписано угоду про співпрацю з понад 30 музичними академіями та університетами Європи, Азії та Америки, проводиться обмін студентами та педагогами; розширюється спектр практичного застосування музики – в академії вводяться нові курси музичної психології, музичної соціології, філософії музики.

А ще національна – та, яка вміє берегти і примножувати традиції, давати їм новий імпульс. Так, улюблений уже кількома поколіннями меломанів оркестр «Академія», художнім керівником якого довгі роки був славетний композитор Мирослав Скорик, керівником і концертмейстером – Артур Микитка, а диригентом – Ігор Пилатюк, за останні кілька років дав понад 200 концертів в Україні та за кордоном і став без перебільшення одним із центральних учасників культурного життя міста та України.

Оперна студія, якій у 2017 р. було присвоєне ім'я полеглого героя, видатного європейського співака – випускника академії Василя Сліпака, здійснила історичні постановки опер В.А. Моцарта «Дон Джованні» та «Безумний день», опери М. Лисенка «Ноктюрн».

Істотно зміцнилася матеріальна база: зроблена капітальна реконструкція приміщення Академії, відреставрований Великий зал з історичними розписами Петра Холодного, Зал Вченої ради з галереєю портретів очільників – від Ф.К. Моцарта до З. Дашака, придбано інструменти, здійснена реконструкція студентського гуртожитку, діє студія електронної та комп'ютерної музики, побудовано ще один, четвертий поверх навчального корпусу.

І, звичайно, національна музична академія – та, яка показує найвищі результати як у творчій, так і у науковій сфері. Про них найкраще скажуть сухі цифри. У 1999 р. в академії був один доктор мистецтвознавства і близько 10 кандидатів. Зараз маємо 15 докторів наук і 98 кандидатів, тобто науковий ценз зріс із 20% до 80%. Це стало можливим завдяки тому, що з 2004 р. в академії діє Спеціалізована рада, у якій захистили дисертації численні науковці не лише зі Львова, а й практично з усієї України, з Польщі та Китаю. За останні роки проведено понад 40 міжнародних конференцій за участі науковців європейських країн. Академія має кілька постійних наукових часописів та періодичних видань, зокрема в історичній спадкоємності було відроджено часопис «Українська музика». За двадцять років лауреатами міжнародних та всеукраїнських конкурсів стали понад 200 студентів та аспірантів ЛНМА ім. М. Лисенка. Про інтенсивність концертно-творчої діяльності свідчать щорічні конкурси музикантів-виконавців на базі вишу.

З Мирославом Скориком

Додам лише, що й останні роки, незважаючи на надскладні випробування, які принесла спочатку пандемія, а потім повномасштабна війна, не зупинили активної діяльності педагогів і студентів. Згадаю кілька знакових подій цього року: I Всеукраїнський відкритий студентський конкурс хорових та симфонічних диригентів ЛНМА імені М.В. Лисенка в травні 2024 р., конкурс Абітурієнта 2024, Міжнародна наукова конференція «XV Антоновичеві читання (до 145-ліття від дня народження С. Людкевича)», Третя міжнародна наукова конференція кафедри концертмейстерства, готується до видання колективна монографія, присвячена патронові Академії Миколі Лисенку, за участю вітчизняних і зарубіжних авторів. За цей навчальний рік відбулося 18 захистів дисертацій на здобуття вченого ступеня доктора філософії та доктора мистецтв.

Тут згадано лише невелику частку того, що вдалося здійснити протягом часу очільництва І. Пилатюка. Безперечно, ці здобутки належать усьому колективові, і більшість викладачів (хоча й далеко не кожен!) має повне право записати їхню частку на свій рахунок. Проте хіба не перший обов'язок керівника, не його основна мета – стимулювати своїх колег до того, щоб їм хотілося працювати, реалізувати себе якнайповніше у професійній і творчій діяльності?

Тож організаторські здібності, енергія та цілеспрямованість, утілені у цій життєтворчій іпостасі І. Пилатюка, отримують своє яскраве підтвердження.

Іпостась третя – концертна

Сцена – давня і незмінна пасія І. Пилатюка. Він любить і вміє продумувати оригінальні, цікаві для широкої публіки концепції концертних програм і форм. Адже в сучасному гіперінформаційному світі мало представити добрий рівень виконавства та якісну музику, потрібно вміти її відповідно анонсувати і привабити нестандартними формами втілення. Музикант це прекрасно розумів, ще працюючи з камерним оркестром у Івано-Франківську, але на повну силу зміг розгорнути широкий спектр оригінальних ідей із камерним оркестром ЛНМА ім. М.В. Лисенка «Академія» у тріумвіраті М. Скорик – А. Микитка – І. Пилатюк.

Перед концертом з Артуром Микиткою

Зацікавлених цією важливою сторінкою музичного життя, що золотими літерами вписана в історію львівської культури, скерую до об'ємного видання, присвяченого діяльності колективу⁵.

Оркестр «Академія» впродовж всієї шістдесятирічної історії позиціонував себе як національний мистецький колектив. Цей світоглядний фундамент якнайбільше відповідав музичним інтересам І. Пилатюка. Тому попри вельми різноманітний компендіум творів, які виконує оркестр під його орудою – від Ренесансу до постмодерну, від скандинавської до лагіноамериканської музики, від інтелектуальної поліфонії до розважальних екзерсисів, – найбільша увага приділяється виконанню української музики як минулого, так і сучасності.

⁵ Пилатюк І., Микитка А. Львівський камерний оркестр «Академія». Львів : Растр-7, 2021.

До найвагоміших здобутків його диригентського доробку можна зарахувати щорічні 25–30 концертів із різними українськими і зарубіжними колективами. Низка мистецьких подій стали напевно знаковими, серед них – чудовий проєкт «Різдвяний дарунок» із камерним оркестром ЛНМА ім. М. Лисенка «Академія», який упродовж майже 30 років відбувається напередодні Різдва; також упродовж кількох років із величезним успіхом відбувається інший, не менш удалий проєкт під час Великого Посту – виконання камерно-інструментальної версії ораторії Й. Гайдна «Сім слів Спасителя на хресті» під орудою Ігоря Пилатюка, із залученням живописних панно Мирослава Отковича та слова священника. Із міжнародних проєктів варто згадати надзвичайно плідну й успішну співпрацю диригента та колективів ЛНМА ім. М. Лисенка зі щорічним міжнародним піаністичним форумом «Бещади без кордонів» (Międzynarodowy Forum Pianistyczny «Bieszczady bez granic»), що проходить у польському місті Сяноку. У кожному такому форумі відбувається від семи до десяти концертів із найрізноманітнішими програмами. Для них зовсім юні музиканти, студенти – учасники камерного оркестру «Академія» під орудою Ігоря Пилатюка швидко й якісно готують десятки творів різних стилів, складні акомпанементи фортепіанних концертів (усі концерти Л. ван Бетовена, обидва концерти Ф. Шопена, Й. Брамса, В.А. Моцарта – та практично всі найбільш репертуарні твори), і при тому з однієї репетиції досягають зіграності із солістом. Така виконавська мобільність зі збереженням належної професійної якості – ще одна «візитна картка» диригента.

Ігор Пилатюк відроджує ще одну важливу традицію європейського концертного життя: монографічні концерти, де вагомо представлена творчість одного композитора. Серед таких унікальних проєктів слід згадати цикли «5 концертів Бетховена», «5 концертів М. Скорика» (слід особливо підкреслити, що солістами стали виключно вихованці класу Ігоря Пилатюка: М. Ткачик, Ф. Касік, І. Гусар, М. Бура, А. Пилатюк, Н. Пилатюк). Узагалі виконання концертів одного композитора в один вечір, тим більше навчальним класом одного педагога, а ще більше – якщо цей педагог стає за диригентський пульт, є рідкісним артефактом, що заслуговує на особливу відзнаку.

Окрім оркестру «Академія», Ігор Пилатюк часто виступає з оркестром та хором оперної студії ЛНМА ім. М. Лисенка, з яким також здійснив низку цікавих проєктів. Один із них – виконання циклу українських кантат: «Б'ють пороги» М. Лисенка, «Шевченкові» К. Стеценка, «Хустина» Л. Ревуцького та «Лічу в неволі» Д. Січинського, з яким колектив об'їздив багато концертних майданчиків України.

Найбільше ж зусиль спрямовується на популяризацію творчості львівських композиторів. Серед сучасних митців, що живуть і творять у Львові, немає жодного, чий доробок не увійшов би в концертні програми, задумані і реалізовані І. Пилатюком, – Віктор Камінський, Олександр Козаренко, Юрій Ланюк, Богдана Фроляк, кожен із провідних авторів викликає професійний інтерес виконавця. Із великим пошанівком ставиться І. Пилатюк до національної класичної спадщини і вершин сучасної української композиторської школи: творчості Д. Бортнянського, М. Лисенка, Я. Степового, К. Стеценка, Д. Січинського, Б. Лятошинського, Л. Ревуцького, С. Людкевича, В. Барвінського, М. Колесси, М. Скорика, В. Сильвестрова, Є. Станковича та багатьох інших. Концертні програми з їхніми творами пропонувалися львівській публіці, були репрезентовані в багатьох містах України та за кордоном.

Замість резюме

Навіть ескізно наведені у жанрі ювілейного есею три життєтворчі іпостасі Ігоря Пилатюка – а насправді їх більше! – проливають світло на особистість ювіляра, а передусім

оприявнюють його реальний внесок у розбудову національної музичної освіти і культури. Та завершити свій короткий текст хотіла би словами видатного українського філософа сучасності Сергія Кримського: «Скільки б ми не пізнавали людину та її творчу діяльність, у ній завжди залишається те, про що ми не відаємо... Людина принципово не вичерпується жодною конкретною моделлю»⁶.

Тому, щоб розширити рамки заданої моделі, доцільно надати слово тим, хто бачить його з різних ракурсів професійної діяльності і особистості: колегам, учням, рідним.

Василь Вовкун, Генеральний директор і художній керівник Львівського національного театру опери і балету ім. С. Крушельницької, народний артист України, професор, член-кореспондент Національної академії мистецтв України.

Наша творча співпраця з Ігорем Пилатюком як диригентом триває кілька десятиліть та охоплює не тільки сцени України, а й зарубіжжя. Серед пам'ятних проєктів – участь Маестро в святкових музичних програмах до Днів незалежності України у Києві, днів української культури і мистецтва в Республіці Молдова, благодійному заході вручення Відзнаки блаженного священномученика Омеляна Ковча в Дніпрі, величальному мистецькому проєкті на початку рашистської війни проти нашого народу «Ми – Україна!», з нагоди 180-річчя від дня народження Миколи Лисенка та багатьох інших заходах. Моє становлення як генерального директора – художнього керівника Львівської національної опери теж відбувалося не без участі та активної підтримки Ігоря Михайловича Пилатюка. Такі взаємини переросли з колегіальних у дружні, чим я дуже пишаюся. Особливо творчо насиченими стали роки, коли на запрошення ректора я став викладачем оперної режисури в ЛНМА ім. М. Лисенка та почав співпрацювати з оперною студією академії. Саме тут були поставлені резонансні дипломні опери В.-А. Моцарта «Дон Жуан» та «Весілля Фігаро». Народний артист України, професор, доктор філософії, академік Ігор Пилатюк – людина-професіонал: і як музикант, і як викладач, і як очільник академії, людина з широкою ерудицією, тонким гумором, прекрасний сім'янин, людина з усіма найвищими достоїнствами і благодатями, що і робить нас людьми.

Мирон Кушнір, заслужений діяч мистецтв України, професор, проректор з навчальної роботи ЛНМА ім. М.В. Лисенка у 1991–2023 рр.

Наш ювіляр – народний артист України, професор, академік Ігор Пилатюк є видатною харизматичною особистістю. Адже він досягнув надзвичайних успіхів як скрипаль, педагог, диригент, культурний і громадський діяч. Не дивно, що завдяки плідній концертній діяльності, творенню нових ідей, реалізації оригінальних мистецьких проєктів, участі в журі міжнародних конкурсів та у багатьох інших визначних імпрезах Ігор Пилатюк користується високою шаною далеко за межами України. Проте особливою повагою та безумовною довірою Ігор Пилатюк користується у рідній «Консі» – рідній Alma mater ювіляра.

Протягом більше двох десятиків років я мав честь і приємність бути поряд із ректором академії Ігорем Пилатюком і подивляти щоденну діяльність цієї надзвичайної особистості. Ми всі добре знаємо, як виросла наша академія за цей час. Можна довго перераховувати всі ті численні зміни і здобутки, але далеко не всі усвідомлюють, яка у цьому шалена заслуга Ректора! Адже завдяки його розумінню усіх потреб тих, хто навчає, і тих, хто навчається, його шанобливому відношенні до всіх працівників, до всіх людей в академії сталася низка чудес: у чудесний спосіб оновився клавішний фонд (наприклад,

⁶ Кримський С.Б. Запити філософських смислів Київ : ПАРАПАН, 2003. С. 112.

у піаністів Yamaha стала вже «другим» інструментом), з'явилися клавесин, унікальні інструменти на кафедрі духових та ударних інструментів et cetera... Як тут не згадати ліфт, що так тішить особливо старше покоління професорів!

Ці чуда – це самовіддана напружена, щоденна, практично цілодобова праця Ректора, яка ніколи не припиняється! (На моїй пам'яті – численні «нічні» листи/повідомлення/роздуми, отримані вже із самісінького ранку.) Пересічній людині таке навантаження фізично просто неможливо витримати. А наш Ректор, як правило, першим заходячи зранку в академію, привітається і поговорить із черговим; розкаже симпатичний жарт та знайде шанобливі слова уваги до поважного літами професора; приведе до притомності студента, що «втомлено» сидить на підвіконні; далі проведе засідання своєї команди – ректорату; прийме і уважно вислухає незліченну кількість відвідувачів... А все це – власне ті особисті властивості, які характерні для харизматичного лідера.

Тож з нагоди 70-річчя бажаю дорогому Ігору Михайловичу і надалі міцного здоров'я, мудрості, віри, надії і любові!

Віктор Камінський, композитор, заслужений діяч мистецтв України, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка, професор, голова Львівської організації Національної спілки композиторів України, проректор з наукової роботи ЛНМА ім. М.В. Лисенка

Я би почав свої роздуми про ювіляра з історії академії. Під час наших зібрань у залі засідань, споглядаючи портрети очільників, міркую, що наша alma mater упродовж своєї 180-річної історії мала виняткове щастя на будівничих. Будівничих – у прямому і переносному сенсі, тобто тих, хто подбав про її матеріальне забезпечення, а водночас тримав руку на пульсі часу і впроваджував інноваційні форми навчання, нові дисципліни, напрями, програми, запрошував найкращих педагогів із цілої Європи і досягав завдяки цьому фантастичні результати. Першим у цьому ряду я згадав би Кароля Мікулі, який за тридцять років свого керівництва перетворив «провінційну» консерваторію в один з авторитетних музично-освітніх осередків тогочасної Європи. Потім Мечислав Солтис, який подбав про прекрасний будинок з унікальним концертним залом для консерваторії. Василь Барвінський зумів у найважчі часи Першої світової війни завершити будівництво чудового корпусу для Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка і заснувати низку філіалів у містах Галичини. Пізніше прийшов Микола Колесса, за очільництва якого консерваторія отримала набагато просторішу будівлю та були введені нові спеціальності, відкрита оперна студія і засновано камерний оркестр.

І тепер Ігор Пилатюк гідно продовжив цю чудову традицію будівничих музичної освіти, завдяки чому Львівська національна музична академія ім. М.В. Лисенка звучить тріумфальними акордами в Україні і багатьох країнах світу. Навіть поминаючи всі значні матеріальні покращення для студентів і педагогів: добудову четвертого поверху, капітальний ремонт гуртожитку, оновлення інструментарію, студію електронної музики, академія отримала друге дихання у багатьох напрямках свого розвитку. Успішність діяльності ректора як очільника науково-творчого колективу проявилася у нових спеціальностях і наукових виданнях, активній міжнародній співпраці і перемогах наших студентів і випускників на престижних конкурсах, у численних концертних і музично-театральних акціях, у багатьох знакових артефактах у науці і творчості.

Роль керівника у цих інтенсивних – а водночас як же непростих! – процесах подібна до ролі пускового механізму в автоматизованих системах. Здається, що системи

налагоджені, алгоритм їхньої діяльності відомий, але... без першого імпульсу вони просто не запрацюють. Ігор Михайлович, власне, вмів приводити в дію пусковий механізм, коли всі складники великої потужної системи – колективу академії – працюють як годинник. А водночас йому притаманна ще одна дуже важлива риса доброго керівника – вміння використати кожен можливість, кожен слушну нагоду, щоб отримати запланований результат: десь вичекати, десь, навпаки, діяти на випередження, прислухатися до різних точок зору, зважити різні «за» і «проти». І така стратегія здебільшого спрацьовує.

Із нагоди ювілею бажаю, щоби його власний «життєвий годинник» ще багато років працював як бездоганний швейцарський механізм, без утоми і зупинки!

Артур Микитка, професор ЛНМА ім. М.В. Лисенка, народний артист України, керівник і концертмейстер оркестру «Академія».

Ювілейну рефлексію хотів би почати з невеликої історичної довідки. Цікава закономірність та ідентичність прослідковується в історії нашого оркестру протягом його 65-річного існування. Цей шлях почався від Лесі Деркач і Матіаса Вайцнера, які впровадили нас з Ігорем у світ камералістики, через Мирослава Скорика, який робив оркестрування творів А. Вівальді ще для першого концерту оркестру в 1959 р., продовжився в 1960–1970-х роках, адже Скорик ніколи не губив контактів із колективом, пропонуючи свої твори, і тривав у 1990-х роках, коли він став художнім керівником і диригентом оркестру. Варто лише згадати перші виконання струнної версії «Мелодії», яка згодом стала своєрідним духовним гімном України, чи Партити № 3, які ми презентували на Днях камерної музики у Ланьцуті (Польща) у 1971 р.

Усі ці важливі події закарбувалися у моїй пам'яті, адже починаючи з 1965 р. я був постійним учасником оркестру, хоч і працював в іншому навчальному закладі, на той час дуже потужному і престижному Львівському музично-педагогічному училищі імені Філарета Колесси. Камерне музикування настільки глибоко запало мені в душу, що там я теж спочатку створив ансамбль скрипалів, а згодом на його базі – і камерний оркестр, який проіснував двадцять років.

Ігор Пилатюк пройшов велику школу камералістики, бо теж розпочинав свою діяльність у камерному оркестрі зі студентських літ. Пізніше цю практику він продовжив як організатор, керівник і диригент аналогічного колективу в Івано-Франківській філармонії. У 1999 р. він повернувся до рідної Alma Mater уже маститим Майстром, народним артистом України. Тоді ж створився унікальний тандем, про який так влучно висловився у своєму листі до мене від 4 червня 2006 р. Саулос Сондецкіс після відвідин Львова і спільного виступу з Маестро: «Передайте мої сердечні вітання Мирославу Михайловичу і Ігорю Михайловичу, я дуже втішений, що у вас створився такий чудовий тандем». Двадцятирічна історія нашої творчої співпраці – це потужна мистецька ініціатива, десятки і сотні визначних музичних подій в Україні і за кордоном.

Але особливу увагу хотів би присвятити останнім рокам, після того, як у 2020 р. не стало Мирослава Скорика. Чотири останні роки без Скорика позначені чорною смугою в нашій історії: спочатку пандемія коронавірусу, одразу після того – широкомасштабний напад російського агресора на нашу країну...

Завдячуючи величезному досвіді Ігоря Михайловича Пилатюка та його позиції: не очікувати дива, знаходити можливості, дійові ресурси, вдалося зберегти, не дати згаснути навчальному і творчому процесу і величезному потенціалу, який історично закладений у нашому навчальному закладі ще з 1840-х років корифеями галицької музичної культури і освіти, – це все заслуга РЕКТОРА.

Цей вельми складний етап діяльності оркестру практично розпочався після повернення з лютневого турне 2020 р., що відбувалося в рамках фестивалю «Бескиди без кордонів» (Bieszczady bez granic). Принагідно зазначу, що участь у ньому продовжується вже понад десятиліття з ініціативи Ігоря Михайловича. Недаремно він за плідну співпрацю з фестивалем був нагороджений Срібною медаллю Gloria Artis, однією з найвищих нагород культури Польщі. 17 березня мав відбутися концерт із солістом – піаністом Костянтином Віленським, українсько-польським віртуозом і композитором, нашим давнім другом. Усе місто було обклеєне афішами, але... настав довгий час карантину. Заняття перейшли у форму онлайн, хоча репетиційна діяльність оркестру практично не припинялася. Ми дійшли спільної згоди зі студентами, дотримуючись усіх правил безпеки, за можливості відвідувати репетиції і готувати програми на майбутнє. Це ще раз підтвердило, що за розумної організації процесу можна рухатися у правильному напрямі, незважаючи на всі перешкоди.

Оркестр поповнився новими учасниками, відбулася традиційна ротація, і в оновленому складі ми вирушили до Мюнхена на запрошення Українського вільного університету, із керівництвом якого Ігор Михайлович як ректор підписав Угоду про співпрацю. Це був тріумф нашої академії, львівської виконавської школи. Три концерти в різних залах, із різноманітними програмами, з блискучим солістом Назарієм Пилатюком знаменували закріплення цієї співпраці. Українська музика стала домінантою програм. Були виконані твори таких українських композиторів минулого і сучасності, як М. Березовський, М. Лисенко, М. Скорик, В. Камінський, О. Криволап, В. Сильвестров, Є. Станкович, Є. Петриченко. Німецький композитор Маркус Гьорінг спеціально до цієї події написав твір «Варіації на тему пісні «Ой, у лузі червона калина», із Нюрнберга спеціально приїхав композитор Гайнріх Гартль, твір якого звучав у програмі. Переповнені зали, емоційна підтримка аудиторією України, прапор нашої держави на сцені в руках артистів – це велике пережиття для всіх учасників дійства.

Далі були традиційні фестивалі «Віртуози», «Контрасти», на яких ми представили прем'єри творів українських композиторів М. Скорика, В. Камінського, О. Криволап. Особливої уваги заслуговують дві програми з присвятою Маєстро М. Скорика, які блискуче були проведені диригентом Ігорем Пилатюком. Солістами виступили С. Соловій, уперше виконуючи вокальний цикл на слова Б.-І. Антонича «До музи», піаніст Й. Ермін, флейтист А. Карп'як. «Музичний світ Мирослава Скорика» – таку назву мав другий концерт із його власних творів і опрацювань. У цій програмі вперше прозвучала п'єса Е. Гріга із циклу «Ліричних п'єс», «Erotik». Це остання праця Маєстро для оркестру, виконана в січні 2020 р. Солістами концерту були О. Рапіта, М. Драган, П. Гільченко.

Із великим піднесенням пройшли виступи на VII традиційному фестивалі європейських музичних академій у Варшаві із солістом Н. Пилатюком. Наступним пунктом нашого турне був концерт у залі Музичного університету ім. Ф. Шопена в рамках X Міжнародного фестивалю І.Я. Падеревського у присутності Посла України у Польщі п. Василя Зварича з дружиною і ректора Варшавського музичного університету ім. Ф. Шопена професора Клаудіуша Барана, професорів і студентів.

У Львові нас очікували виступи на урочистому відкритті Всеукраїнського конкурсу виконавців на струнних інструментах імені Є. Шпіцера і 155-ї річниці заснування Всеукраїнської громадської організації «Просвіта».

Особливим проектом, що неодноразово повторювався, було виконання однієї з найкращих духовних композицій Й. Гайдна «Сім останніх слів Ісуса на хресті». Цікаво, що

ідея виконання цього твору прийшла до нас обох одночасно. Ігор Михайлович у своєму характерному стилі, не відкладаючи, відразу зателефонував до п. Михайла Перуна і запропонував співпрацю в реалізації цього масштабного проєкту. У нас уже був досвід виконання цього шедевр у різні роки. Кульмінацією стало виконання камерного циклу Гайдна у Соборі Святої Софії Київської 2008 р. з картинами Мирослава Отковича. Цього 2024 р. впродовж трьох днів у Страсний тиждень твір звучав у храмі Святої Софії – Премудрості Божої УКУ, архикатедральному соборі Святого Юра і гарнізонному храмі свв. Петра і Павла у Львові. Ураховуючи трагічність нашого часу, прозвучав особливо глибоко і проникливо.

У концерті на 43-му фестивалі «Віртуози» була втілена ідея художнього керівника представити наших оркестрантів у статусі солістів. Цим проєктом ми розпочали серію ювілейних концертів до 65-х роковин заснування оркестру. Початок удався на славу. Не можу пройти повз значної події у видавничому просторі: вихід у світ другого тому історії оркестру, розкішної монографії-альбому, який охопив останнє десятиліття після нашого 50-літнього ювілею. Усе це відбулося завдяки ініціативі і за діяльною участю Ігоря Михайловича Пилатюка.

Усі ці події, беззаперечно, свідчать про ту колосальну енергію і потенціал, яким володіє наш славний ювіляр. Можна лише побажати, щоби він і надалі залишався таким фанатично відданим Музиці і Alma Mater, багато років здійснюючи колосальні концертні проєкти!

Анастасія Пилатюк, лауреатка міжнародних конкурсів, заслужена артистка України, доктор філософії, солістка симфонічного оркестру оперного театру Королеви Софії (м. Валенсія, Іспанія).

«Шануй батька твого і матір твою, щоб добре тобі було та щоб довголітнім ти був на землі». Шанування батьків – один із найсвятіших обов'язків людини і неоплатних боргів дітей. Батьки нас зростили, виховали, навчили доброти, леліяли, любили. І як же не відплатити їм пошаною, любов'ю, ласкою і допомогою?

Змалку я зростала в артистичній атмосфері, маючи перед собою яскравий взірець – батька й матері. Двоє музикантів, які поєдналися не лише у життєвому, а й творчому тандемі. Батько грав на скрипці, а мати була його незмінним концертмейстером. Отож саме батько першим дав мені в руки скрипку. Я стала логічним утіленням його мрії. Він зумів знайти потрібні слова та переконливі аргументи для того, щоб я ніколи не зрадила цьому інструментові. Він надихнув мене. Скрипка мене назавжди причарувала – я ніби віддала їй свою душу і серце.

Надалі мені пощастило продовжити навчання у відомого скрипаля, народного артиста України Богодара Которовича. А потім – удосконалюватися у Міжнародній музичній академії Ісгуді Менухіна (Швейцарія) у класі професора Альберта Лисого. Закінчувала вже у Musikhochschule Köln (Німеччина) у Захара Брона. Та, навчаючись і збираючи разом усі свої знання та найважливіші принципи кожного з педагогів, ніколи не полишала занять із батьком. Для мене він був, є і залишається **НАЙГОЛОВНІШИМ НАСТАВНИКОМ**.

Мій батько – ідеаліст у всьому. Він завжди прагне до досконалості. І ми, його діти, маємо бути найкращими. Але за цим і у нього, і у нас стоїть велика щоденна праця. Лише ми бачимо, скільки і як працює наш батько. І ми також не маємо права опустити цю високу планку. У мене від самого дитинства склалися з батьком надзвичайно гармонійні стосунки. Безумовно, у дитинстві були якісь дитячі капризи, що швидко минали.

Їх зараз і не пригадаеш. А сьогодні ми розуміємо один одного навіть без слів. Він дивовижним чином відчуває мене, мій настрій, мої переживання: уміє тактовно запитати, щось порадити чи просто обійняти і посидіти мовчки поряд. І це я пам'ятаю з дитячих літ. Незважаючи на велику зайнятість, батько завжди знайде час приділити кожному з нас, дітей, свою увагу. І цю його любов, опіку і турботу ми постійно відчуваємо.

Я ціную ті моменти, коли ми можемо побути разом. Та й дотепер звертаюся до нього за фаховою порадою. Він завжди аналізує мої виступи, вміє сказати зауваження по суті. У нього цікава метода висловлювання свого враження про гру: він завжди починає з позитиву, а потім уже говорить свої зауваження. Мабуть, це найправильніший принцип – адже тоді легше сприймаються висловлені недоліки. Він був, є і залишається для мене беззаперечним авторитетом.

А незабаром у Національній опері Львова відбудеться цікавий проєкт – виступ найкращих татових студентів із творами української і світової класики, у якому я із задоволенням буду брати участь, і, безумовно, перед цим відповідальним виступом я обов'язково звернуся до нього з проханням – може, не позайматися, а просто надати пораду, висловити своє бачення щодо виконання. Він скаже кілька слів, і цього буде достатньо. Саме тоді я відчую себе спокійніше і надійніше, адже тато залишається моїм учителем назавжди.

Звичайно, можна було б багато чого пригадати з життя батька, та головне, що у будь-якій ситуації він залишається таким же щирим, чесним, принциповим, відданим, люблячим батьком, про якого мріють, мабуть, багато дітей. Не можна вибирати батьків, але стати порядною людиною, здатною на самопожертви заради інших, можна і треба. Життя ж не закінчується ніколи, бо пам'ятатимуть про тебе люди, згадуючи добрі діла і мудрі вчинки. Я завжди намагаюся бути схожою на батька. І мрію, щоб і мої діти гордилися мною, аби я стала для них взірцем, гідним наслідування.

Нехай же вогник батьківської любові не згасе у його серці, хай стане світлим провідником у житті, мудрим наставником і вчителем. Доземно вклоняюся, міцно обіймаю тебе, батьку, і бажаю прожити решту днів щасливо.

Богдана Півненко, народна артистка України, генеральна директорка та художня керівниця національного ансамблю солістів «Київська камерата»

«Богданко, грай добре!» – саме ці слова завжди говорив Ігор Михайлович перед виходом на сцену. Мені надзвичайно пощастило займатися в Ігоря Михайловича! Роки навчання в нього були роками успіхів і падінь, перемог і поразок. Це були роки мого становлення. Я ніколи не забуду ту віру в мене, його впевненість у тому, що я можу грати, впевненість, яку мені дав, яку випромінював Ігор Михайлович.

Якщо говорити про професійні моменти, то, серед головного, мій професор дав мені надійність виконавського апарату, так би мовити, створив запас надійності! Ігор Михайлович не боявся займатися технічними і психологічними проблемами зі своїми вихованцями і завжди вмів вирішувати їх. Ніколи не забуду концерт у Львові, який був ним організований спеціально для мене. Я виконувала в першому відділі концерт Петра Чайковського, а в другому відділі – концерт Ніколо Паганіні Ре мажор, а на біс – ще каприс Паганіні. Ігор Михайлович сидів у залі, і я знала, що не маю права підвести його, повинна зіграти якнайкраще і виконати всі завдання, які були поставлені перед мною. Або інший випадок: в Іспанії мені довелося грати Скрипковий концерт П. Чайковського десять днів поспіль... Після четвертого свого виступу я подзвонила Ігорю Михайловичу і щиро дякувала, згадувала кожен пораду, кожне слово... До цього часу пам'ятаю все,

що мій учитель говорив і які настанови давав. Як згадку про ті часи, до сьогодні бережу ноти з його порадами. Ігор Михайлович завжди фанатично працював на результат і завжди його отримував!

Він для мене більше ніж просто Вчитель, мій професор, він мій мудрий Наставник, який завжди знав, що і коли сказати, яку дати пораду і як підтримати, коли я цього потребувала. Ігор Михайлович належить до тих дійсно Великих Вчителів, з якими підтримуєш творчий контакт, зв'язок усе життя, до якого хочеться подзвонити і не втомлюватися повторювати: «Дякую, Ігорю Михайловичу, я дуже вдячна Вам за все!».

Назарій Пилатюк, лауреат міжнародних конкурсів, кандидат мистецтвознавства, професор кафедри скрипки ЛНМА ім. М.В. Лисенка, заслужений артист України, член-кореспондент НАМУ.

16 червня, 2024 року моєму батькові і вчителю, народному артисту України, академіку Національної академії мистецтв України, доктору філософії, лауреату премії імені Станіслава Людкевича, багаторічному ректору Львівської національної музичної академії ім. М.В. Лисенка, професору Ігорю Пилатюку виповнилося 70 років. Пишу ці спогади про етапи мого становлення як музиканта-скрипаля, перебуваючи на гастролях у Сполучених Штатах Америки, де виступатиму з провідними музикантами сучасності: геніальним піаністом, лауреатом конкурсу імені Маргарити Лонг Володимиром Винницьким, не менш знаною віолончелісткою Наталією Хомою і талановитим скрипалем, лауреатом міжнародних конкурсів, учнем мого батька Василем Заціхою. Упродовж трьох тижнів ми будемо разом музикувати, грати в різних концертних залах Америки. Мені дуже приємно, що роки мого навчання, натхненна кропітка праця увінчалися прекрасними результатами й успіхами. Я мав честь виступати як соліст із такими видатними диригентами, як Зігмунд Річард (Польща), Глен Мосоп (Швеція), Саулос Сандескіс (Литва), Юрій Бейкер (США) та з багатьма іншими. І все це завдяки професійному таланту мого батька!

Не можу сказати, що в дитинстві я любив займатися на скрипці. Коли був малим, мені хотілося бігати по івано-франківських двориках із м'ячем і відчувати себе тим, ким ти є, – дитиною, що я і робив, а батько з мамою мені це дозволяли, всіляко сприяли моєму професійному і фізичному дозріванню. У нашій сім'ї для дітей були створені всі умови для музичного розвитку. Були неписані закони, правила, які скеровували нас, давали можливість розвиватися в професійному напрямі. Це не тільки заняття на скрипці, гама, вправи та етюди... Це цілий комплекс мотивацій, завдань, який для нас, дітей, учнів батька, був основою і який давав свої блискучі результати.

Пригадую, як тато повернувся після гастролей із камерним оркестром Івано-Франківської філармонії з Казахстану і привіз мені касети Ілони Давидової з вправами англійської мови. Не можу сказати, що це був найкращий подарунок для шестирічного сина. Так я думав тоді, навіть був дещо ображеним, але тепер розумію, що це було правильно! Англійську мову я таки вивчив! Кожного ранку о 07.00 батько приходив до мене, ще сонного, в мою кімнату, включав мені касетну магнітолу з навушниками і говорив: «Ти ще поспи, а касета нехай працює». Таки спрацювало! Висновок один: якщо повторювати вправу 100 разів, то результат буде! Це стосується не лише англійської мови, а й загалом педагогічних принципів батька. Ніколи не відчував пресингу з його боку, оскільки все відбувалося з розумінням того, що вибір за мною... Але як я міг підвести чи не виконати завдання!? Тато завжди був, є і залишиться для мене великим авторитетом і водночас товаришем, а друзів підводити не можна. Кожна дитина любить

своїх батьків, кажу це тому, що є така філософія життя – бути вчителем своїх дітей складно і одночасно бути сином учителя ще складніше.

У нашій сім'ї завжди звучала музика. Моя старша сестра Анастасія, лауреатка численних міжнародних конкурсів, заслужена артистка України, вже на той час була для мене великим авторитетом і прикладом. Мені хотілося також навчитися і досягнути успіху, завжди хотів бути не гіршим, аніж моя сестра. Анастасія була і є для мене дороговказом у житті, еталоном людини, сестри, скрипальки. Великою опорою в житті, моїм першим і найкращим концертмейстером, з якою я здобував перші конкурсні перемоги, виступав із концертними програмами, завжди була і є моя мама – Олена Пилатюк, заслужена діячка мистецтв України, професорка кафедри фортепіано у Львівській національній музичній академії імені Миколи Лисенка, яка повністю присвячувалася нам, своїм дітям, і учням батька, залишаючись при цьому перш за все мамою!

Займатися і навчатися в батька було дуже цікаво, але далеко не просто. У дев'ять років я вперше вийшов на сцену виступати з оркестром Івано-Франківської філармонії «Harmonia Nobile», який створив батько в 1990-х роках і з яким співпрацює дотепер. Диригував Маестро Богодар Которович! Ми виконували концерт ля мінор Й.С. Баха. Перед самим виходом на сцену тато завжди знаходив правильні настанови, які допомагали і супроводжували під час виступу.

Так було завжди... Особливо запам'яталися слова перед першим туром міжнародного конкурсу Миколи Лисенка, переможцем якого я є, а також перед першим туром Міжнародного конкурсу імені Юрія Янкелевича! «Назарє, запам'ятай! Чакону Й.С. Баха потрібно грати, як сповідь». У результаті я отримав першу премію на цьому конкурсі і спеціальний приз – скрипку видатного французького майстра М. Карбонаре. Звичайно, що в житті були і поразки, але тато ніколи не акцентував на них увагу і після менш удалих виступів завжди знаходив правильні слова підтримки! «Перемагаєш – не радій, програєш – не сумуй і продовжуй працювати». Це прості і добре відомі нам, учням батька слова завжди окрилювали, давали перспективу дії, творчості. Коли такі слова сказані вчасно, тоді вдається переосмислити і «перезавантажитися».

Пригадую, як я дізнався, що буде можливість поїхати до Швеції на тридцять концертів усією сім'єю. Очевидно, що це був великий стимул досягнути поставлених завдань, перевірити себе в такому марафоні, адже не жарти – тридцять концертів! Гастролі пройшли дуже успішно, і ми ще не раз поверталися до чудових містечок і великих міст Швеції з концертними програмами. Уже після гастролей розпочався інший період занять: підготовка до конкурсів. Перші конкурси і перші перемоги завжди дуже приємні, але здобути їх дуже непросто. Ранкові, а подекуди дуже пізні репетиції, постійний процес занять були досить виснажливими, але вже тоді я відчував, що шанси на перемогу є!

Я завжди вірив у себе, у свого професора. З англійською спрацювало і з Паганіні спрацює! Проте я трохи переоцінив свої можливості. Коли мені сповнилося п'ятнадцять років, батько сказав: «Будеш грати на конкурсі п'єсу Н. Паганіні «Танець Відьом». Спершу я дуже зрадив, але коли зрозумів, якого рівня складності насправді є цей твір, уже не все було так радісно і солодко. Після одного з невдалих уроків у класі шефа (так ми його називаємо між собою), ідучи дорогою до дому, я запитав: «Тату, я вже два місяці намагаюся вивчити варіації Н. Паганіні, конкурс за шість місяців, що мені робити?». Указівки були дані без жодних вагань – працювати!

Ми на той час із моїм найближчим товаришем, властиво, з названим братом, Федеріко Касіком, приступили до посиленних занять, до підготовки до конкурсу по спеціальній

батьковій системі. Федеріко, німець за національністю, жив у нашій сім'ї, виховувався і навчався в батька з дев'яти років, закінчив академію, діставши ступінь магістра, і ми з ним разом готувалися до міжнародного конкурсу імені Карла Флеша. Я не даремно згадав Федеріко Касіка. Поряд із такими видатними скрипальками, як народна артистка України Богдана Півненко, моя сестра, заслужена артистка України Анастасія, скрипаль Василь Заціха, Федеріко Касік був одним із зіркових вихованців класу батька, сьогодні він займає вельми престижну посаду концертмейстера Дрезденського симфонічного оркестру «Sächsische Staatskapelle Dresden».

Основна порада батька в той період, секрет, завдяки якому ми мали здобути успіх, полягав у тому, що вставати кожного дня потрібно було о 04.30 і вже з п'ятої години ранку займатися по сім-вісім годин щодня. Перша перемога на конкурсі К. Флеша, на якому ми з Федеріко стали лауреатами, дала нам шаленого стимулу для подальшого розвитку. Нагадаю спеціально, що нашим концертмейстером була Мама – Олена Пилатюк, і вона тоді теж отримала чергове звання найкращого концертмейстера міжнародного конкурсу. Наступні за перемогою на конкурсі спільні концерти, гастролі, подорожі завжди залишаються у моїй пам'яті! Відбулося також багато прем'єр, які ми здійснили під диригентською батугою батька.

Цікавих сумісних проєктів було дуже багато, але один проєкт хочу виділити окремо. Це «П'ять концертів Мирослава Скорика для скрипки та симфонічного оркестру», які були виконані в одному концерті та повторені в провідних залах України за участі найкращих учнів, вихованців батька: Марії Ткачик, Федеріко Касіка, Іванни Гусар, Анастасії Пилатюк, із моєю участю. Не пригадую подібних прецедентів, щоби п'ятеро вихованців одного професора виступали на сцені разом, тоді як він сам стоїть за диригентським пультом. Може, я і помиляюся, але насправду не знаю більше таких прикладів. Правду кажучи, є велике бажання повторити цей проєкт, тим більше що вже сьогодні існує десять скрипкових концертів М. Скорика, один з яких маестро присвятив мені.

У класі професора Ігоря Пилатюка завжди навчалися і навчаються талановиті учні, студенти, але... талантами не народжуються, талантами стають у результаті кропіткої, виснажливої праці, в основі якої стоїть ПРОФЕСОР, мій батько Ігор Пилатюк. Мені приємно, що сьогодні, працюючи на посаді професора кафедри скрипки, я маю можливість працювати в тандемі з видатним педагогом сучасності, яким є мій Батько, Пилатюк Ігор Михайлович. До сьогодні залишаються деякі завдання, поставлені перед мною моїм професором, але мною на даний момент ще не виконані. Значить, шлях, ще не пройдено, значить, є стимул для подальшої праці, а це тішить! Тато часто повторює слова видатного скрипаля Б. Которовича: «Заняття на скрипці вимагають колосального часу: щоб бути справжнім професіоналом, ти маєш принаймні пів дня витратити на свій інструмент».

Дякую тобі, дорогий мій Тато!

Федеріко Касік, лауреат міжнародних конкурсів, концертмейстер «Sächsische Staatskapelle Dresden», викладач Академії ім. Джузепе Сінополі при Дрезденській державній капелі.

Якщо я повинен щось написати чи розповісти про мого професора Ігоря Пилатюка, то мені одразу приходять у голову тисячі думок і спогадів, їх так багато, що всі важко вмістити у цей невеликий текст. Але спочатку слід неодмінно повернутися у минуле, щоб пояснити, як виникли наші близькі контакти. Адже навіть після стількох років, коли я вже так давно працюю в іншій країні, він і надалі залишається моїм другим

батьком. Проте щоби читач правильно все зрозумів у подальшій моїй розповіді, необхідно зберегти певну дистанцію задля об'єктивності, якщо в нашій професії взагалі можлива якась об'єктивність...

Я настільки сильно відчув вплив манери викладання Ігоря Пилатюка, що й сьогодні працюю за його системою, хоча (на жаль!) від 2008 р. не маю змоги більше у нього навчатися. Упродовж тривалого часу я завжди мав змогу після власних занять спостерігати за тим, як займаються мої колеги, і, таким чином, навчатися далі, за що почувуюся боржником перед своїм професором, адже так я багато чого зрозумів. Наприклад, якщо є якісь надто складні технічно місця, які у багатьох скрипалів не вдаються, то на це ЗАВЖДИ є різні причини.

Тож Ігор Пилатюк завжди шукав особливого підходу до проблемних технічних місць, до програм, до учнів і студентів. Для мене це стало ключовим моментом у моєму життєписі: таємниця криється не у педагогічній системі, не в теорії чи методиці, а в «матеріалі», тобто в самих учнях чи студентах, які розвиваються під наглядом педагога. І якщо вже я пишу, що Ігор Пилатюк *знаходив* неповторний особливий підхід до кожного студента, то це значить, що він для кожного свого вихованця його наполегливо *шукав*. Це неймовірно велика заслуга, бо окреслює найважливішу засаду музичного навчання: педагог так само індивідуально повинен займатися своїм учнем, як той – своєю програмою, якщо в майбутньому вихованець хоче здобути належну основу скрипкової майстерності.

Чого я насправді навчився лише у нього, і перейняв назавжди – непереборну безмежну любов до вправління, яку я і сьогодні відчуваю, і ось з якої причини: бо завдяки цьому навчився у Ігоря Пилатюка дечого більшого, ніж просто гри на скрипці. Слід сумлінно навчатися вправлянню як основі виконання, що, на жаль, розуміє далеко не кожен сучасний музикант, і я це бачу на випробувальних конкурсах до нашої Дрезденської державної капели... адже це важливо розуміти, яким чином функціонують пальці у грі на скрипці, чому тільки так і не інакше можна опановувати певний прийом. Якщо точно розумієш, як і що слід робити, тоді на свій спосіб напевно досягнеш поставлену мету. У цьому разі отримуєш таке ж задоволення від вправління, як і від виступів перед публікою.

Знанням цих всіх професійних таємниць я завдячую тільки Ігорю Пилатюку, вчителю, який мене відкрив для музики, який мене практично всього навчив у царині скрипкового мистецтва, який мене навчив вірити в себе, а водночас прищепив здорове, не завищене почуття власної вартості, який мене навчив любові до звуку, а вона мені тепер дуже допомагає грати у одному з найстаріших і найдосконаліших за культурою звуку оркестрів.

Коротко кажучи: рідко одна людина завдячує іншій так багато, як я своєму професорові. Це я заявляю з усією об'єктивністю. Бажаю всього найкращого з нагоди ювілею і дякую! Дуже дякую за все, за те, що зробили з мене пасіонарного безкомпромісного спеціаліста у своїй професії. Мало про який факт у своєму житті я можу говорити з такою абсолютною переконаністю, як про навчання у професора Пилатюка.

(переклад з німецької Л. Кияновської)

Василь Заціха, лауреат міжнародних конкурсів, концертмейстер Orchestra Svizzera Italiana Lugano, Швейцарія, концертуючий скрипаль.

Моя скрипково-життєва дорога розпочалася у п'ять років. І, звісно, скрипковою вона стала завдяки вчителям. Уважаю, що мав щастя на вчителів з фаху, які були ідеальними

для мене у відповідний час. Перші одинадцять років мене навчав Мирослав Васильович Сора, який радів із кожного найменшого успіху, а невдачі переживав, як власні. Із великою теплотою згадую моїх викладачів та тепер уже друзів Олега Каськіва та Максима Венгерова, які навчали бути Музикантом.

Але цілком особливе місце у цьому поважному ряду посідає Ігор Михайлович Пилатюк. Уперше про Ігоря Михайловича я почув, навчаючись десь у класі четвертому. Після чергового академконцерту мій тодішній учитель Мирослав Сора сказав: «Тебе сьогодні професор Пилатюк слухав і привітав за добру гру». І в той момент жадібно до похвал его заспівало від того, що моя гра справила враження на професора-скрипаля.

Потім я часто зустрічав його на концертах у філармонії, інколи в школі, коли його учні грали академконцерти: високий, завжди підтягнутий, дуже серйозний, навіть суворий видавався. Мама тоді на вухо мені шепотіла: «Це професор Пилатюк. Привітайся». А я думав лише про одне: як до нього учні на уроки ходять, якщо він такий строгий?..

Минали роки, і коли прийшов час вибирати педагога у вищій школі, попросився у клас до професора І. Пилатюка. Пам'ятаю, як прийшов до нього на першу консультацію і, очікуючи в коридорі, хвилювався, щоби справити гарне враження, щоби показати, що вмю грати на скрипці! А серце барабанило так голосно, що, здавалося, змагалося гучністю з якимось ударником... Не пам'ятаю, як потрапив до кабінету, але у дверях почув: «Заходь, друже! Як справи?» – і щира посмішка розвіяла хвилювання та стишила моє серцебиття. Тоді я вже розумів, що Ігор Михайлович – майстер своєї справи, який володіє глибокими знаннями у царині музики та вмінням передавати ці знання. Це людина, яка органічно поєднує вчителя-психолога і музиканта, це педагог, який надихає, мотивує та формує музичний смак своїх учнів.

Період навчання довгий, і у нас з професором були різні моменти, як то завжди у житті буває. Був пошук стильових особливостей та естетичних ідеалів, сутності і сенсу творів, філософський пошук гармонії і єдності цілого людського світу; були чудові миті розуміння з півслова на уроці, а інколи здавалося, що в мене полетять ноти, коли приходив не надто підготовленим; були концерти на високих сценах і радощі конкурсних перемог..

Та найголовніше – я завжди відчував велику підтримку і віру в мене мого вчителя – людини знаючої, вмілої, вимогливої і справедливої, людини, що вміє знайти найбільш переконливі слова для стимулу роботи й мотивації. Дотепер Ігор Михайлович є моїм наставником і другом, який уболював за мене в усіх життєвих колізіях, за що я йому безмежно вдячний.

